

14 MAY 2023

МЕХАНИЗЪМ ЗА ТЪРГОВИЯ С КВОТИ ЗА ЕМИСИИ И ПАРНИКОВИ ГАЗОВЕ НА ЕС

ИСТОРИЯ, ЕТАПИ, ПРАКТИЧЕСКИ РЕЗУЛТАТИ И
ОТРАЖЕНИЕ ВЪРХУ ИКОНОМИКАТА

Живко Бориславов

СЪДЪРЖАНИЕ

1. ИСТОРИЯ И ЕТАПИ

2. ПРАКТИЧЕСКИ РЕЗУЛТАТИ

3. ОТРАЖЕНИЕ ВЪРХУ ИКОНОМИКАТА

**4. КАК БЯХА ПРЕВЪРНАТИ КВОТИТЕ ВЪВ
ФИНАНСОВ АКТИВ**

5. КЪДЕ ОТИВАТ ПАРИТЕ И ПЕЧАЛБИТЕ

6. ПРАКТИКИ НА БЪЛГАРСКИЯ ПАЗАР

7. БЪДЕЩИ ПЛАНОВЕ

8. КРИТИКИ

9. ЗАКЛЮЧЕНИЕ

3. Фаза II (2008-2012):

- Укрепване на системата: Фаза II имаше за цел да се справи с недостатъците на Фаза I. Бяха направени няколко промени, включително по-строги тавани на емисиите, намалено разпределение на квоти и включване на повече индустриални сектори.

- Свързване с механизми от Киото: Фаза II позволи използването на механизми от Киото, като Механизъм за чисто развитие (CDM) и проекти за съвместно изпълнение (JI), за компенсиране на емисиите.

- Развитие на пазара: СТЕ на ЕС стана по-ликвидна и зряла през тази фаза, с повишена търговска активност и появата на вторични пазари.

4. Фаза III (2013-2020 г.):

- Ревизирана директива: За да се приведе в съответствие с целите на ЕС за 2020 г. в областта на климата и енергията, през 2009 г. беше приета ревизирана директива на ЕС за СТЕ. Тя въведе допълнителни реформи за подобряване на ефективността на системата.

- Централизиран търг: Фаза III премина към подход на централизиран търг за разпределяне на квоти, като постепенно се намалява безплатното разпределение на индустриите.

- Разширяване на секторите: Бяха включени повече сектори, като например авиацията, и таванът на емисиите беше постепенно затегнат.

- Резерв за стабилност на пазара (MSR): През 2015 г. беше създаден MSR, за да се справи с дисбалансите между търсене и предлагане и да подобри ценовата стабилност чрез автоматично коригиране на броя на квотите на пазара.

5. Фаза IV (2021-2030):

- Европейска зелена сделка: СТЕ на ЕС е критичен инструмент за постигане на новата климатична цел на ЕС за намаляване на емисиите на парникови газове с поне 55% до 2030 г., както е посочено в Европейската зелена сделка.

- Повишена амбиция: Фаза IV въвежда по-амбициозен процент на намаляване на годишния таван на емисиите и има за цел да се приведе в съответствие с дългосрочните цели на Парижкото споразумение.

- Механизъм за коригиране на въглеродните граници (CBAM): ЕС обмисля въвеждането на CBAM, който ще наложи въглеродна цена върху вноса, за да се предотврати изтичането на въглеродни емисии и да се поддържат равни условия.

2. ПРАКТИЧЕСКИ РЕЗУЛТАТИ

1. Намаляване на емисиите: СТЕ на ЕС изигра значителна роля за намаляване на емисиите на парникови газове. Според Европейската агенция по околна среда между 2005 г. и 2019 г. СТЕ на ЕС е довела до кумулативно намаление от около 1,2 милиарда тона еквивалент на въглероден диоксид (CO₂e). Това намаление е еквивалентно на 29% намаление на емисиите от секторите, обхванати от системата.

2. Секторно въздействие: СТЕ на ЕС обхваща сектори като производство на електроенергия, енергоемки отрасли (напр. стомана, цимент) и авиация. В рамките на тези сектори СТЕ на ЕС доведе до значително намаляване на емисиите. Например в енергийния сектор емисиите са намалели с 35% между 2005 г. и 2019 г., главно поради пазарните стимули, предоставени от СТЕ на ЕС.

3. Стабилност на пазара: СТЕ на ЕС се разви с течение на времето, за да подобри своята ефективност. Едно значително подобрение беше въвеждането на резерва за стабилност на пазара (MSR) през 2019 г. MSR коригира предлагането на квоти за емисии въз основа на пазарните условия, като ефективно намалява излишъка от квоти и повишава стабилността на системата. Този механизъм доведе до по-висока цена на въглерода, което стимулира намаляването на емисиите.

4. Цена на въглерода: СТЕ на ЕС създаде пазар за квоти за въглерод, което води до цена на въглерода. Цената на въглерода е решаващ двигател за намаляване на емисиите, тъй като осигурява финансов стимул за компаниите да инвестират в по-чисти технологии и практики. През последните години СТЕ на ЕС отбеляза значително увеличение на цените на въглеродните емисии. Например през май 2021 г. цената на въглерода надхвърли 50 евро на тон CO₂e, в сравнение с около 5 евро на тон през 2017 г.

5. Иновации и инвестиции: СТЕ на ЕС насърчава иновациите и инвестициите в нисковъглеродни технологии. Чрез създаването на предвидим и дългосрочен ценови сигнал, той предостави на компаниите необходимата сигурност за вземане на стратегически решения. В резултат на това компаниите са инвестирали във възобновяема енергия, мерки за енергийна ефективност и други технологии за намаляване на емисиите. Според Европейската комисия СТЕ на ЕС е мобилизирала над 150 милиарда евро инвестиции, свързани с климата от създаването си.

6. Връзка с други системи: СТЕ на ЕС установи връзки и с други системи за търговия с емисии, разширявайки своя обхват и въздействие извън ЕС. Например през 2020 г. СТЕ на ЕС официално се свърза с швейцарската система за търговия с емисии, позволявайки взаимното признаване на квоти между двете системи. Тази връзка насърчава хармонизацията, намалява разходите за съответствие и укрепва глобалните усилия за борба с изменението на климата.

7. Предизвикателства и области за подобрение: Въпреки своите успехи, СТЕ на ЕС е изправена пред предизвикателства и области за подобрение. Те включват необходимостта от привеждане в съответствие на горната граница на емисиите с по-амбициозни климатични цели, справяне с потенциалния риск от изтичане на въглерод (т.е. индустрии, които се преместват извън ЕС, за да се избегнат въглеродни разходи), и осигуряване на справедлив преход за силно засегнатите региони и индустрии.

3. ОТРАЖЕНИЕ ВЪРХУ ИКОНОМИКАТА

Ефект върху бизнеса:

1. Стимули за намаляване на емисиите: СТЕ на ЕС създава финансов стимул за предприятията да намалят своите емисии. Чрез разпределяне на ограничен брой квоти за емисии и разрешаване на търговия, той насърчава компаниите да възприемат по-чисти технологии и практики. Това доведе до намалени емисии в обхванатите сектори.

2. Пазарен подход: СТЕ на ЕС създава въглероден пазар, където квотите за емисии могат да се купуват, продават и търгуват. Този механизъм насърчава ефективността на пазара, като позволява на компаниите да намерят най-рентабилните начини за намаляване на емисиите. Той насърчава бизнеса да прави иновации и да инвестира в нисковъглеродни технологии, за да намали емисиите си, което води до развитието на по-екологична и по-устойчива икономика.

3. Финансово въздействие: Някои предприятия може да се сблъскат с повишени разходи първоначално поради необходимостта от закупуване на квоти за емисии. Въпреки това, системата за търговия също така предоставя възможности за генериране на приходи чрез продажба на излишни квоти, ако емисиите бъдат успешно намалени. Системата позволява гъвкавост, като позволява на предприятията да се адаптират към изискванията за намаляване на емисиите със свое собствено темпо, минимизирайки икономическите смущения.

Ефект върху крайните потребители:

1. Цени на енергията: СТЕ на ЕС засяга непряко крайните потребители чрез влиянието си върху цените на енергията. Електроцентралите и другите енергоемки индустрии, обхванати от системата, са длъжни да предадат квоти за емисии, равни на техните емисии. Това може да доведе до повишени производствени разходи за електроенергия и други стоки и услуги, които могат да бъдат прехвърлени на крайните потребители.

2. Енергийна ефективност и пестене: СТЕ на ЕС стимулира мерките за енергийна ефективност и пестене сред крайните потребители. Тъй като цените на енергията се покачват, потребителите са мотивирани да намалят потреблението си на енергия, което води до по-устойчиво използване на ресурсите. Това може да доведе до дългосрочни спестявания на разходи за домакинствата и бизнеса.

3. Насърчаване на възобновяема енергия: СТЕ на ЕС косвено насърчава развитието и използването на възобновяеми енергийни източници. Тъй като цената на емисиите на въглероден диоксид се увеличава, възобновяемата енергия става относително по-привлекателна и конкурентна. Това е от полза за крайните потребители чрез разнообразяване на енергийния микс, намаляване на зависимостта от изкопаеми горива и допринасяне за по-чиста околна среда.

Числени въздействия:

1. Намаляване на емисиите: От създаването си СТЕ на ЕС е допринесла значително за намаляване на емисиите в обхванатите сектори. Според Европейската комисия емисиите от секторите, обхванати от системата, са намалели с приблизително 43% между 2005 г. и 2020 г.

2. Икономически растеж: Проучванията показват, че СТЕ на ЕС има ограничено въздействие върху общия икономически растеж. Европейската комисия изчислява, че БВП на ЕС се е увеличил с около 60% между 1990 г. и 2020 г., докато емисиите са намалели. Това предполага, че намаляването на емисиите може да бъде постигнато при запазване на икономическия растеж.

3. Въздействие върху цената на енергията: СТЕ на ЕС има различно въздействие върху цените на енергията в различните държави-членки. Проучване, проведено от Европейската комисия през 2019 г., установи, че ценовото въздействие върху домакинствата варира от незначително до около 10% от техните сметки за енергия, в зависимост от държавата. Въздействието върху цените на промишлената електроенергия варира между 2% и 14% в държавите членки.

4. КАК БЯХА ПРЕВЪРНАТИ КВОТИТЕ ВЪВ ФИНАНСОВ АКТИВ

Въглеродните квоти в рамките на СТЕ на ЕС са преобразувани във финансови активи чрез сложен процес. Ето подробно обяснение как се случва тази трансформация:

1. Разпределяне на квоти: СТЕ на ЕС започва с разпределяне на квоти за въглерод на допустимите участници. Тези участници включват промишлени инсталации, електроцентрали и авиационни оператори, от които се изисква да притежават квоти, равни на техните емисии. Първоначално квотите се разпределят от съответните държави-членки на ЕС на тези участници въз основа на различни критерии, като исторически емисии, специфични за сектора показатели или търг.

2. Търговия: След като квотите бъдат разпределени, те могат да бъдат търгувани между участниците на пазара на въглеродни емисии. СТЕ на ЕС работи на принципа на ограничение и търговия, което означава, че има фиксиран общ брой налични квоти всяка година (максимален). Участниците могат да купуват или продават квоти въз основа на техните нужди от емисии. Търговията се извършва чрез електронни платформи или извънборсови (ОТС) транзакции, улеснени от брокери или борси.

3. Финансиране: Преобразуването на въглеродните квоти във финансови активи се случва, когато участниците на пазара третират тези квоти като търгуеми стоки, а не просто като инструменти за съответствие. Няколко фактора допринасят за този процес на финансова реализация:

а. Ликвидност и дълбочина на пазара: Съществуването на активен и ликвиден вторичен пазар за въглеродни квоти е от решаващо значение. Когато има достатъчен брой купувачи и продавачи, това насърчава ликвиден пазар, където квотите могат лесно да се купуват или продават. Тази ликвидност

привлича инвеститори и спекуланти, които гледат на въглеродните квоти като на жизнеспособна инвестиционна възможност.

б. Нестабилност на цените: Пазарът на въглеродни емисии претърпява колебания в цените поради различни фактори като промени в политиката, икономически условия и промени в пазарните настроения. Тази нестабилност може да създаде възможности за печалба за търговци и инвеститори, които се стремят да се възползват от ценовите разлики, като купуват ниски и продават високи.

в. Финансови инструменти: Разработването на производни финансови инструменти, свързани с въглеродните квоти, допълнително подобрява тяхното финансово осигуряване. Например фючърните договори, опциите и въглеродните индексни фондове позволяват на участниците на пазара да хеджират своята експозиция или да спекулират с бъдещи движения на цените.

г. Интеграция с финансовите пазари: СТЕ на ЕС е интегрирана с други финансови пазари, като например енергийни пазари и пазари на стоки. Тази интеграция позволява на участниците да търгуват въглеродни квоти заедно с други финансови инструменти, улеснявайки възможностите за арбитраж и стратегии за диверсификация.

4. Инвестиционни средства: Тъй като въглеродните квоти получават признание като финансови активи, се появяват инвестиционни средства, за да отговорят на нарастващото търсене от страна на институционални инвеститори и инвеститори на дребно. Тези средства могат да приемат различни форми, като борсово търгувани фондове (ETF), взаимни фондове или специализирани инвестиционни фондове, фокусирани върху въглеродните емисии. Тези инвестиционни инструменти обединяват инвеститорски капитал за придобиване и управление на портфейли от въглеродни квоти или свързани финансови инструменти.

5. Участие на финансовите институции: Финансовите институции играят значителна роля в процеса на финансиране. Банките, брокерските фирми и мениджърите на активи осигуряват необходимата инфраструктура, пазарен достъп и опит за инвеститорите, за да участват на въглеродния пазар. Те предлагат платформи за търговия, инвестиционни продукти, изследвания и консултантски услуги за улесняване на купуването, продажбата и управлението на въглеродни квоти като финансови активи.

6. Откриване на цените и пазарна ефективност: С течение на времето финансовизацията на въглеродните квоти води до по-голямо откриване на цените и пазарна ефективност. Тъй като повече участници на пазара участват в търговски дейности, информацията протича по-свободно и цените отразяват истинската стойност на въглеродните емисии. Ефективните пазари гарантират, че квотите за въглеродни емисии са оценени по подходящ начин, като се вземат предвид фактори като недостиг, екологични цели и икономически условия.

Важно е да се отбележи, че докато финансирането на въглеродните квоти може да донесе ползи като повишена ликвидност и ефективност на пазара, има и опасения. Тези опасения включват потенциална пазарна манипулация, спекулативни балони и риск от прекъсване на финансовата стойност

5. КЪДЕ ОТИВАТ ПАРИТЕ И ПЕЧАЛБИТЕ

1. Действия в областта на климата и енергиен преход: значителна част от приходите се разпределят за действия в областта на климата и инициативи за енергиен преход. Това включва подкрепа за проекти за възобновяема енергия, подобряване на енергийната ефективност, инвестиране в нисковъглеродни технологии и финансиране на научни изследвания и разработки в областта на чистата енергия.

2. Адаптиране към изменението на климата: Средствата се разпределят за проекти и мерки, насочени към адаптиране към въздействието на изменението на климата. Това включва подкрепа на усилията за повишаване на устойчивостта в уязвими сектори като селско стопанство, горско стопанство и крайбрежни региони, както и насърчаване на стратегии за адаптиране на местно, регионално и национално ниво.

3. Международно финансиране на климата: Приходите от СТЕ на ЕС могат да се използват за подкрепа на международни инициативи за финансиране на климата, които имат за цел да помогнат на развиващите се страни в усилията им за смекчаване и адаптиране към изменението на климата. Това може да включва финансиране на проекти, свързани с внедряването на възобновяема енергия, изграждане на капацитет, трансфер на технологии и устойчивост на климата в развиващите се страни.

4. Научни изследвания и иновации: Част от приходите могат да бъдат разпределени за научни изследвания и иновации в областта на изменението на климата. Това може да включва финансиране на изследователски проекти, подкрепа на иновациите в чистите технологии и насърчаване на сътрудничеството между академичните среди, индустрията и политиките за разработване на устойчиви решения.

NER300: Част от средствата се разпределят за програмата NER300, която означава Резерв за нови участници 300. NER300 е механизъм за финансиране, който подкрепя демонстрацията на иновативни нисковъглеродни технологии. Предоставя финансова помощ за проекти в областта на възобновяемата енергия, улавянето и съхранението на въглерод (CCS) и иновативната биоенергия. Програмата има за цел да насърчи комерсиализацията на тези технологии и да допринесе за целите на ЕС в областта на климата.

5. Енергийна бедност и социално въздействие: Част от приходите могат да се използват за справяне с енергийната бедност и смекчаване на социалното въздействие на политиките в областта на климата. Това може да включва прилагане на мерки за подобряване на енергийната ефективност в домакинствата с ниски доходи, предоставяне на финансова подкрепа на уязвими общности или подпомагане на индустриите в преход към нисковъглеродни технологии.

6. ПРАКТИКИ НА БЪЛГАРСКИЯ ПАЗАР

Механизмът на работа на квотите е интересен, защото те поначало идват от самия ЕС. Брюксел има дългосрочен план, според който всяка година разпределя безплатно определено количество квоти между страните членки, като те имат задължението да ги продават на съответната платформа, от която пък инсталациите си ги купуват. Ето и конкретен пример: България всеки месец продава определено количество квоти за емисии CO₂ на европейската платформа, от която веднъж или няколко пъти годишно държавната ТЕЦ "Марица-изток 2" си купува нужните квоти според производството. Сделките не са свързани - българските квоти може да бъдат купени от френски инсталации, а нужните на българската централа да са продадени от австрийски инвестиционен фонд. Няма как България да даде част от националните си квоти директно на ТЕЦ "Марица-изток 2" или която и да е друга централа.

И не на последно място - т.нар. свободен пазар бива "свободен" до момента, в който Европейският съюз не реши да го регулира. Това става, когато от Брюксел административно "изтеглят" квоти от пазара (пропорционално от всички национални количества) с цел ограничаване на предлагането и повишаване на цените. Обикновено това става в края на съответната година и се прави, за да се поддържат цените високи, което предполага по-малко работа за замърсяващите централи и производства.

Заради кризата с енергийните цени в Европа през миналата година нямаше подобни действия и цените на квотите след лятото паднаха до около 70 евро/тон, като в началото на годината бяха над 90 евро.

Приходите от търговия с квоти-важен елемент от ценовата политика на КЕВР

Приходите от квоти емисии в България са важен инструмент за стимулиране на нисковъглеродно развитие. Във Фонд „Сигурност на енергийната система“ се внасят 100% (до юни 2016 г. – 77%) от приходите от тръжна продажба на всички разпределени на Република България квоти емисии за инсталации на парникови газове, които се използват за намаляване на цената за задължения към обществото. Прогнозният пълен размер на приходите от продажба на квоти емисии за новия регулаторен/ценови период (Решение No Ц-19/ от 01.07.2022 г) е оценен на 2 436 415 хил. лв., като регулаторът е взел предвид нетни количества квоти за емисии на парникови газове, които Р. България ще реализира съгласно календара на Европейската енергийна борса и прогнозира цени от 85,00 €/тон в начало на периода 01.07.2022 г., плавно покачващи се и достигащи до 99,00 €/тон към 30.06.2023 г. За първата половина на ценовия период приходите от търговия с емисии са в размер на 1 милиард лева или 43% изпълнение на прогнозата.

Източник: capital.bg

7. БЪДЕЩИ ПЛАНОВЕ

“ФИНАЛНО, БЕЗПЛАТНИТЕ КВОТИ В СХЕМАТА ЗА ТЪРГОВИЯ С ЕМИСИИ ОТПАДАТ ПОЕТАПНО ОТ 2026 ГОДИНА”

От 2027 г. автомобилният транспорт и сградите влизат в новата Схема за търговия с емисии, гласуваха днес евродепутатите.

Във вторник Европейският парламент одобри няколко важни решения за климата, съобщиха от ЕП за медиите. Безплатните квоти в схемата за търговия с емисии (СТЕ) ще бъдат постепенно премахнати от 2026 година. Автомобилният транспорт и сградите влизат в новата Схема за търговия с емисии II от 2027 година. Евродепутатите гласуваха за нов инструмент за изместване на въглеродни емисии с цел защита на промишлеността на ЕС и повишаване на глобалните амбиции в областта на климата. Социален фонд за климата ще се бори с енергийната бедност и бедността по отношение на мобилността

ЕП прие новата схема за търговия с емисии, включително във въздухоплаването и морския транспорт, механизма за корекция на въглеродните емисии на границите и нов социален фонд за климата.

Това са споразуменията, постигнати с държавите от ЕС в края на 2022 г. по няколко ключови законодателни акта, които са част от пакета „Подготвени за цел 55 през 2030 г.“ Планът на ЕС е да намали емисиите на парникови газове (ПГ) с най-малко 55% до 2030 г. в сравнение с нивата от 1990 г. в съответствие с Европейския законодателен акт за климата.

Реформа на схемата за търговия с емисии

Реформата на схемата за търговия с емисии (СТЕ) беше приета с 413 гласа „за“, 167 гласа „против“ и 57 гласа „въздържал се“. Чрез нея се повишава равнището на амбиция, тъй като емисиите на парникови газове в секторите на СТЕ трябва да бъдат намалени с 62% до 2030 г., в сравнение с нивата от 2005 г. Също така чрез реформата постепенно (от 2026 г. до 2034 г.) се премахват безплатните квоти за дружествата и се създава отделна нова СТЕ II за горивата за автомобилния транспорт и сградите, с която ще се определи цена на емисиите на парникови газове от тези сектори през 2027 г. (или 2028 г., ако цените на енергията са изключително високи).

Безплатните квоти за отраслите в схемата ще бъдат намалени така:

- 2026 с 2,5%
- 2027 с 5%
- 2028 с 10%
- 2029 с 22,5%

- 2030 с 48,5%
- 2031 с 61%
- 2032 с 73,5%
- 2033 с 86%
- 2034 с 100%

Механизмът за коригиране на въглеродните граници (CBAM), по който евродепутатите постигнаха споразумение с правителствата на ЕС по-рано тази седмица за предотвратяване на изтичането на въглерод, ще бъде въведен със същата скорост, с която ще бъдат премахнати безплатните квоти в ETS. Следователно CBAM ще започне през 2026 г. и ще бъде напълно въведен до 2034 година.

До 2025 г. Комисията ще направи оценка на риска от изтичане на въглеродни емисии за стоки, произведени в ЕС, предназначени за износ в страни извън ЕС и ако е необходимо, ще представи законодателно предложение, съответстващо на изискванията на СТО, за справяне с този риск. В допълнение, приблизително 47,5 милиона квоти ще бъдат използвани за набиране на ново и допълнително финансиране за справяне с всеки риск от свързано с износа изтичане на въглеродни емисии.

Парламентът също така гласува за включване за първи път на емисиите на парникови газове от морския сектор в СТЕ. Това постепенно ще премахне безплатните квоти за сектора на въздухоплаването до 2026 г. и ще насърчи използването на устойчиви авиационни горива.

Създаден е нов инструмент за изместване на въглеродни емисии

С 487 гласа „за“, 81 гласа „против“ и 75 гласа „въздържал се“ Парламентът прие правилата за новия механизъм на ЕС за корекция на въглеродните емисии на границите (МКВЕГ), който има за цел да насърчи държавите извън ЕС да увеличат амбициите си в областта на климата и да гарантират, че усилията на ЕС и на световно равнище в областта на климата не се подкопават от преместването на производството от ЕС в държави с по-малко амбициозни политики.

Стоките, обхванати от механизма за корекция на въглеродните емисии на границите, са желязо, стомана, цимент, алуминий, торове, електроенергия и водород, както и непреки емисии при определени условия. Вносителите на тези стоки ще трябва да плащат всяка разлика между цената на въглеродните емисии, платена в държавата на производство, и цената на квотите за въглеродни емисии в СТЕ на ЕС. Този механизъм ще бъде въведен постепенно между 2026 г. и 2034 г. със същата скорост, с която постепенно ще се премахнат безплатните квоти в СТЕ на ЕС.

Социален фонд за климата с ресурс от 86 млрд. евро с ресурс от продажба на квоти

Споразумението с държавите членки за създаване на социален фонд на ЕС за климата през 2026 г., за да се гарантира, че климатичният преход ще бъде справедлив и социално приобщаващ, беше прието с 521 гласа „за“, 75 гласа „против“ и 43 гласа „въздържал се“. То ще бъде в полза на уязвимите домакинства, на микропредприятията и на ползвателите на транспорт, които са особено

засегнати от енергийна и от транспортна бедност. Когато бъде изцяло въведен, ще бъде финансиран от тръжна продажба на квоти по СТЕ II от 65 млрд. евро, като допълнителни 25% ще бъдат покрити от национални ресурси (приблизително общо 86,7 милиарда евро).

Съветът също трябва да одобри официално текстовете, които след това ще бъдат публикувани в Официален вестник на ЕС и ще влязат в сила 20 дни по-късно. С приемането на тези законодателни актове Парламентът отговаря на очакванията на гражданите ЕС да осъществи и ускори екологичния преход, коментират от Европейския парламент.

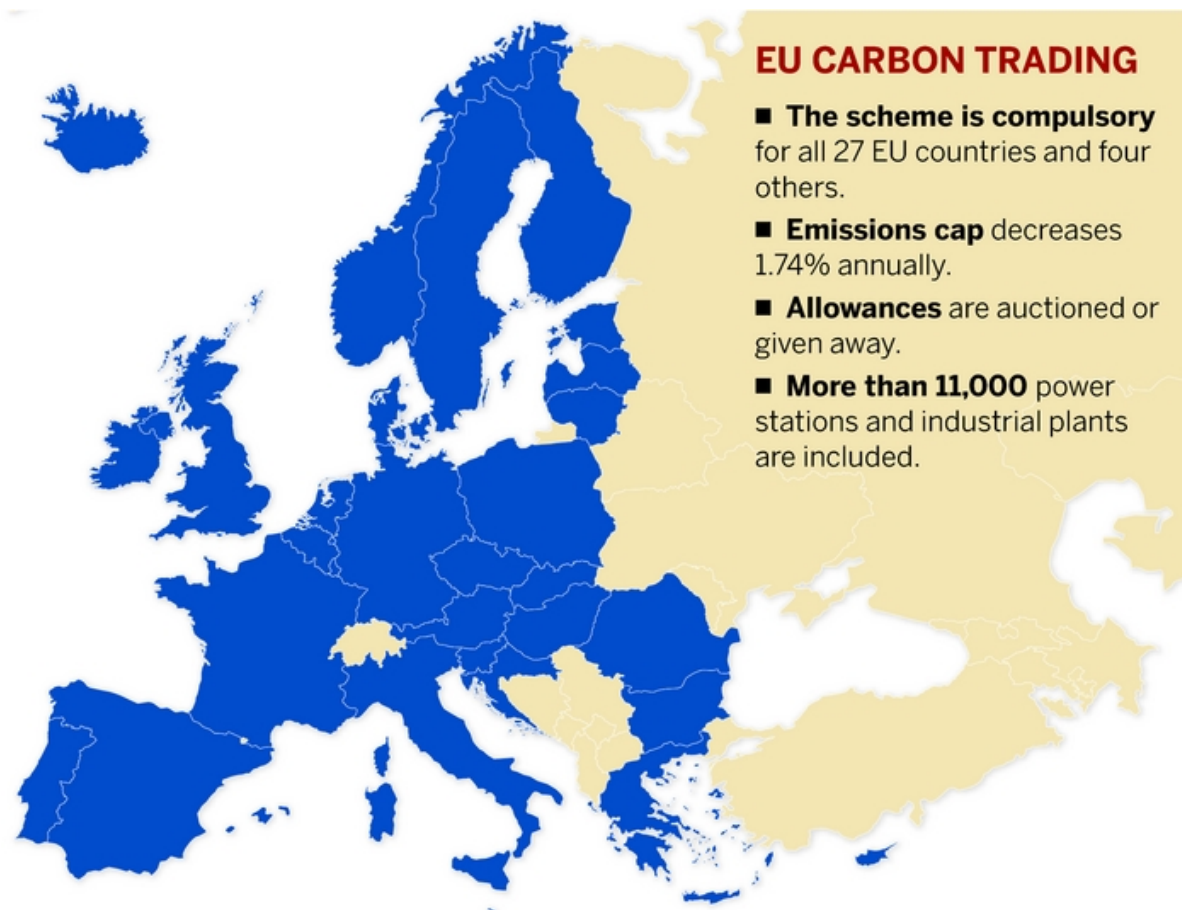
Източник: Зе-news.net

8. КРИТИКИ

„СХЕМА ЗА ТЪРГОВИЯ С ВЪГЛЕРОДНИ ЕМИСИИ НА ЕС В СВОБОДНО ПАДАНЕ“

Рекордно ниската цена на въглерода заплашва да провали прехода от изкопаеми горива и способността за постигане на целите за изменение на климата

Схемата за търговия с въглеродни емисии на Европейския съюз – най-голямата в света и сърцето на европейската програма за изменението на климата – е в тежко положение. Въглеродната цена на схемата се срива. Основната причина: икономическата рецесия потисна производството, като по този начин намали емисиите и създаде огромно свръхпредлагане на квоти за въглеродни емисии.

Търговията с въглерод е пазарен подход за намаляване на емисиите на парникови газове, при който на всяко включено съоръжение се дава таван на емисиите за годината и всяка година този таван се намалява. Една фирма трябва да записва и докладва емисиите от своите съоръжения и трябва да получи квоти за общите си емисии. Квотата позволява на съоръжението да отдели 1 метричен тон въглероден диоксид или негов въглероден еквивалент; някои квоти се предоставят безплатно от правителството, други могат да бъдат закупени на търг или от други фирми.

Ако дадено съоръжение надхвърли своя таван, компанията, която го управлява, има опции: Тя може да намали емисиите, да закупи квоти от други компании или да получи компенсации на квоти чрез намаляване на емисиите при друг източник на замърсяване. Цената на квотата се нарича въглеродна цена и се определя от пазарните условия като търсене и предлагане.

Ако ниската цена на въглеродните емисии продължи, способността на региона да изпълни дългосрочните цели за намаляване на емисиите на парникови газове ще бъде сериозно затруднена, тъй като схемата за търговия няма да успее да осигури пари за програми за чисти технологии и стимул за производителите да приемат по-чисти технологии.

Схемата за търговия е ключов компонент от стратегията на ЕС за изменението на климата, тъй като около 40% от всички емитирани парникови газове в региона попадат под контрола на ЕС. Задължителната схема се прилага за 11 000 промишлени инсталации, включително електроцентрали и големи химически съоръжения, във всичките 27 държави-членки, както и в Хърватия, Исландия, Лихтенщайн и Норвегия. Авиационният сектор е включен в схемата, но активното му участие е отложено, за да се даде възможност за международно споразумение за авиационни емисии, което се очаква да бъде сключено през есента.

Целта на Европейската комисия, административният орган на ЕС и архитект на схемата за търговия с емисии, е да намали всички емисии на парникови газове с 20% от нивата от 1990 г. до 2020 г. За да допринесе за тази цел, схемата за търговия е насочена към 21% намаляване на емисиите на участващите сектори до 2020 г. спрямо базовото ниво от 2005 г.

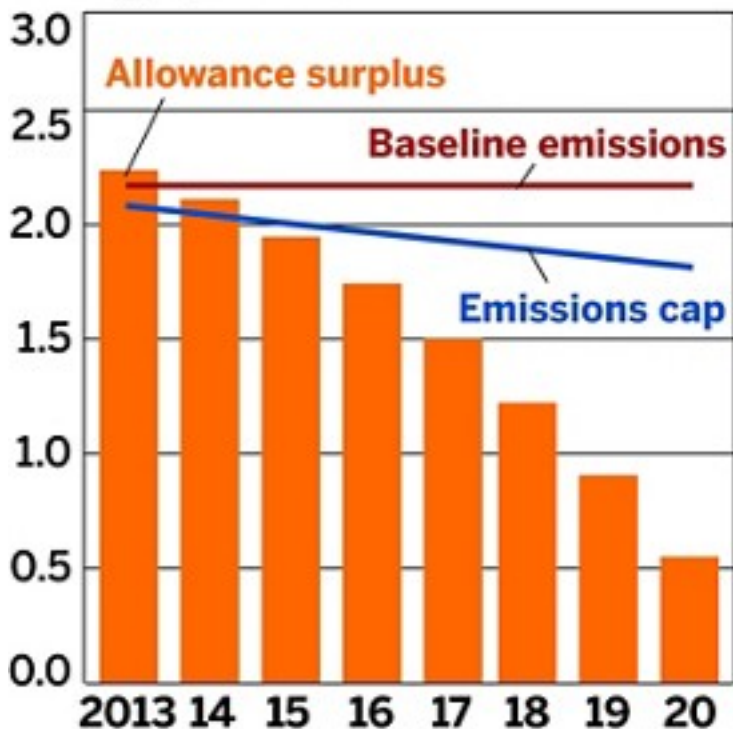
През последните седмици обаче цената на въглерода в ЕС падна до ново дъно от 5,20 долара за всеки метричен тон въглероден двуокис, спад от най-високата стойност от 23 долара през 2011 г. Това се случва въпреки годишното намаление на горната граница на емисиите в ЕС от 1,74% до 2020 г. и въвеждането на 1 януари на нова фаза от схемата, изискваща от компаниите да купуват квоти.

При сегашната цена на въглерода ролята на схемата за емисии на ЕС в насърчаването на химическите фирми да се откажат от изкопаемите горива и да възприемат по-екологични технологии „е безсмислена“, казва Андре Венеман, директор по устойчивост в AkzoNobel. Много от инвестициите на индустрията в нисковъглеродни технологии, които са слабо финансово жизнеспособни, също вероятно ще бъдат отложени, казва той. Без висока цена на въглерода основният тласък към чисти технологии в ЕС ще дойде само от цената на петрола, добавя Венеман.

Veneman и други експерти казват, че е необходима въглеродна цена между \$68 и \$135, ако индустрията като цяло трябва да бъде принудена да премине към нова нисковъглеродна основа.

Иво де Боер, специален глобален съветник по изменението на климата и устойчивостта на KPMG – фирма за одит, данъци и консултации – и бивш изпълнителен секретар на Рамковата конвенция на ООН по изменение на климата, настоява за много по-висока цена от около 200 долара на квоти .

Billions of metric tons of CO₂ equivalent

„Това е нивото, което движи ценовите сигнали, от които наистина се нуждаем“, каза де Бур наскоро пред EurActiv, уебсайт за политики на ЕС.

Анализаторите са съгласни, че основната причина за ниската цена на въглеродните емисии в ЕС е икономическата рецесия, която потисна търсенето на квоти за емисии, тъй като производството е намаляло, следователно емисиите на производителите също.

Втора причина за ниската цена на въглерода е големият брой „щедри“ изключения за схемата, раздадени на енергоемките индустрии, казва Маркъс Фердинанд, старши пазарен анализатор за Thomson Reuters Point Carbon, доставчик на информация за пазара на въглерод. През 2013 г. малко над 50% от 2,1 милиарда метрични тона квоти,

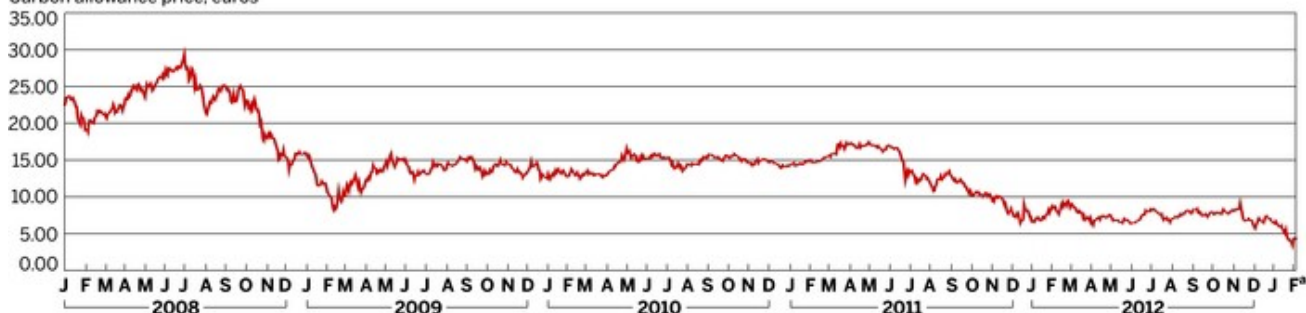
предоставени от ЕС, ще бъдат продадени чрез търгове, а останалите ще бъдат разпределени безплатно.

Кредитите за емисии, генерирани от световното изпълнение на проекти за чисти технологии, договорени съгласно протокола от Киото, също могат да бъдат продавани на пазара за търговия с емисии на ЕС и са добавили допълнително към свръхпредлагането на пазара.

Неотдавнашен доклад на ECN, независима холандска организация за енергийни изследвания, прогнозира, че без намеса тази ситуация ще доведе до нулево намаляване на емисиите от схемата за търговия поне до 2020 г. Тази липса на намаление се дължи на факта, че свръхпредлагането на квоти се очаква да продължи до 2025 г. Пазарът е на път да има излишък от 2,2 милиарда квоти през 2013 г., което се равнява на цяла година емисии по индустрия, заявява ECN.

От своя страна Комисията в неотдавнашен доклад приема, че излишъкът от квоти „в по-дългосрочен план може да повлияе на способността на схемата за търговия с емисии на ЕС да изпълни повзискателните цели за намаляване на емисиите икономически ефективно“.

Carbon allowance price, euros

Вече има признаци, че ниската цена на въглеродните емисии оказва влияние върху функционирането на схемата за търговия. Германското правителство изтегли 4 милиона квоти от търг на 18 януари, защото не успяха да изпълнят резервната цена. Тъй като двигателите за свръхпредлагане не показват признаци на намаляване, анализаторите очакват повече от тези търгове да се провалят.

Комисията планираше да генерира милиарди долари чрез търг на въглеродни квоти и след това да реинвестира парите за субсидиране на програми за развитие на чисти технологии, включително проекти за възобновяема енергия. В следствие на ниската цена наличните средства вече са много по-малко от очакваното, а мащабът и броят на финансираните проекти намаля.

За да повиши цената на въглерода, комисията предложи да се отложат — или да се върнат — до 2019 или 2020 г. около 900 милиона квоти за емисии, първоначално маркирани за разпределение от 2013 до 2015 г. „Изглежда, че комисията се опитва да спаси пазара от падане отделно“, казва Фердинанд.

Уловката е, че за да започне обратното зареждане, комисията трябва първо да получи правно одобрение както от Европейския съвет, който представлява всички правителства на държавите-членки на ЕС, така и от Европейския парламент. Това няма да е лесно, защото малък брой страни от ЕС, начело с Полша, се радват на ниската цена на въглерода и се съпротивляват на предложението на комисията. Полша е 10-ият най-голям потребител на въглища в света - горивото, което генерира най-много въглеродни емисии - и дори обмисля изграждането на нови електроцентрали, захранвани с въглища.

Инвестицията на ЕС за подпомагане на преминаването на Полша към по-устойчив енергиен микс може да бъде пари, похарчени добре както от екологична, така и от политическа гледна точка, според де Бур. Но времето изтича и на 19 февруари водеща комисия в Европейския парламент ще гласува дали да разреши обратното зареждане.

„Това е важен ден, тъй като следващият политически процес зависи много от резултата от това гласуване“, казва Фердинанд. Ако законодателите отхвърлят обратното натоварване, цената на въглерода ще падне между 5,40 и 6,70 долара за метричен тон, казва той. Въпреки това, в малко вероятния случай, че гласуването върви по пътя на комисията, добавя той, цената ще се повиши малко.

Не всички са недоволни от начина, по който се развиват нещата. Настоящата ситуация е подходяща за Европейския съвет на химическата промишленост (CEFIC), основната европейска асоциация на химическата промишленост. Преди три години CEFIC предупреди, че схемата на ЕС за търговия с емисии е най-голямата заплаха за конкурентоспособността на химическата индустрия в региона. Тази заплаха е намаляла, отбелязва групата, в съответствие с цената на въглерода.

„Въпреки че цената е по-ниска, това все още е разход, който не съществува извън ЕС“, казва Питър Бочек, енергиен директор на CEFIC. Схемата на ЕС за едностранна търговия с емисии е антиконкурентна и високата цена на въглерода би изтласкала производството извън региона, казва той. Но дори ако се извърши обратно зареждане, има толкова много недостатъци на пазара, че „едва ли би имало въздействие“, добавя Бочек. Глобална схема за търговия с емисии, от друга страна, би била приемлива за химическата промишленост на ЕС, казва той.

Но редица експерти извън химическата промишленост искат Комисията да приложи мерки за повишаване на цената на въглерода. Сред тях е Дейвид Кук, изпълнителен посланик на базираната в Стокхолм The Natural Step, организация за устойчиво развитие, която съветва фирми, включително химически компании, как да бъдат устойчиви.

„Ниската въглеродна цена не е нещо добро“, казва Кук. Подкрепата на химическия сектор за ниска цена на въглеродните емисии е недалновидна, казва той, тъй като проблемът с изменението на климата и устойчивото производство „няма да изчезне“. С ниска цена на въглерода, преходът към чиста енергия „в крайна сметка ще се случи, но ще отнеме повече време, отколкото би трябвало“, казва той.

В краткосрочен план търговията с въглеродни емисии в Европа все още генерира пари за финансиране на проекти за чисти технологии, макар и в по-малък мащаб, отколкото ако цената на въглеродните емисии беше по-висока. През декември 2012 г. комисията отпусна повече от 1,6 милиарда долара за съфинансиране на 23 иновативни демонстрационни проекта за възобновяема енергия. Парите бяха генерирани директно от продажбата на 200 милиона квоти за емисии в рамките на програмата за финансиране на нови участници Reserve 300 (NER300) на комисията, която заделя 300 милиона квоти за субсидиране на инсталации за иновативни технологии за възобновяема енергия и улавяне и съхранение на въглерод (CCS). Частните инвеститори са готови да внесат още 2,7 милиарда долара в проектите.

Това е „механизъм „Робин Худ“, който кара замърсителите да плащат за широкомащабни демонстрации на нови нисковъглеродни технологии“, казва еврокомисарят по климатичните действия Кони Хедегард, имайки предвид легендарния английски разбойник, който ограбваше богатите, за да храни бедните.

С цената на въглерода пет пъти по-ниска, отколкото беше преди няколко години, има една пета от наличните пари за тези проекти, казва Фердинанд. Проектите, финансирани от NER300, обхващат широк спектър от възобновяеми технологии, включително модерни биогорива, концентрирана слънчева енергия, геотермална енергия и вятърна енергия.

CCS, изключително капиталоемък, но недоказан подход за борба с емисиите на CO₂ от източници като електроцентрали, пропусна финансиране от NER300 през декември, защото проектите не бяха достатъчно напреднали, за да изпълнят критериите на комисията или защото им липсваше партньорско финансиране.

Комисията разполага с още 100 милиона въглеродни квоти, които планира да продаде на пазара през следващите няколко години, за да може да инвестира във втора вълна проекти за възобновяеми технологии. Комисията ще задели почти 400 милиона долара за CCS проекти от този втори кръг на търг.

Развитието на нисковъглеродни и дори нулеви въглеродни технологии обаче ще се забави от ниската цена на въглерода и това е проблем, казва Майкъл Карус, управляващ директор на Nova Institute, частна фирма в Хюрт, Германия, предоставяща експертен опит върху нисковъглеродните технологии. По-специално, ходът за разработване на химически процеси, базирани на използването на CO₂ като суровина, ще бъде неблагоприятно повлиян от ниската цена на въглерода точно когато започне да се очертава като жизнеспособна търговска опция, казва Карус.

Но един анализ показва, че ситуацията не е толкова мрачна. Проучване на KPMG показва, че инвестициите в чисти технологии не са се забавили въпреки наличието на относително ниска цена на въглеродните емисии и икономически спад, казва Баренд ван Берген, ръководител на Глобалния център за върхови постижения на KPMG за изменение на климата и устойчивост. „Другата добра новина е разпространението на въглеродните режими. Това вече не е само ЕС. Разпространява се в Канада, Индия, Бразилия, Китай, Нова Зеландия и Австралия“, казва ван Берген. Но, посочва той, „все още се нуждаем от значително по-висока цена на въглерода, преди да има масово преминаване към възобновяеми енергийни източници“.

Ако цената на въглерода в ЕС продължи да пада, други държави-членки на ЕС, като Холандия, могат да предприемат действия на национално ниво, казва ван Берген. Например, държавите могат да въведат въглероден данък.

Обединеното кралство вече е предприело подобни стъпки. Той въведе данък от \$7,90 за всеки метричен тон CO₂, генериран при производството на електроенергия, консумирана от определени индустрии, включително химикали. Тази цена е приложена за допълване на ниската цена на схемата за търговия с емисии на ЕС, казва Ник Стърджън, директор за енергетиката, търговията и конкурентоспособността в Асоциацията на химическите индустрии, индустриална група от Обединеното кралство. Химическата промишленост на Обединеното кралство лобира усилено за постигане на освобождаване от този въглероден данък, казва Стърджън.

Въпреки че Обединеното кралство въведе въглероден данък, това все още е необичаен подход. Много правителства по света, които се стремят да намалят своите емисии на парникови газове по смислен начин, все още смятат търговията с въглеродни емисии като единствената жизнеспособна опция.

Длъжностни лица в страни, включително Южна Корея и Австралия, са били в подробни дискусии с представители на ЕС, за да определят най-добрите варианти за създаване на техните национални схеми за търговия с въглеродни емисии. Въпреки че европейската схема е залята от свръхпредлагане на квоти, нейните проблеми идват точно в подходящия момент, за да се гарантира, че разработчиците на нововъзникващи схеми могат да се поучат от опита на ЕС.

Източник: cen.acs.org

9. ЗАКЛЮЧЕНИЕ

В обобщение, Системата за търговия с емисии на Европейския съюз (EU ETS) има значителни последици за борбата с изменението на климата чрез поставяне на таван на емисиите и стимулиране на компаниите да намалят своя въглероден отпечатък. Системата не само доведе до намаляване на емисиите, но и вдъхнови глобалното сътрудничество за действия в областта на климата, което доведе до създаването на подобни схеми в други страни и региони. В бъдеще СТЕ на ЕС ще играе решаваща роля в стремежа на Европейския съюз към нулеви нетни емисии до 2050 г. С реформи, насочени към затягане на горната граница на емисиите, разширяване на покритието към нови сектори и интегриране с други инструменти на политиката, СТЕ на ЕС е готова да продължи да стимулира иновациите и сътрудничеството към устойчиво и нисковъглеродно бъдеще.

ЖИВКО БОРИСЛАВОВ

2023